

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“.

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignatiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime să fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșese cu ultima Martie 1883, a'și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întârția cu espedarea foiei*).

Editura „Telegraful Român“ în Sibiu.

*) Înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei așii de adresă dela abonamentul ultim.

Proiectul pentru școalele medii în parlamentul Ungariei.

A șesea zi de desbatere.

(Urmare.)

Președintele Pechy deschide ședința la 10 oare. Pe fotoliile ministeriale: Tisza, Trefort, Szapáry, Szechény, Bedekovics și Kemény.

După săvârșirea unor lucruri măruntă urmează continuarea dezbaterii generale asupra proiectului de lege pentru școalele medii.

Baron Blasiu Orban (din partida independentă): Onorată casă! În patria noastră sînt fără îndoială școale medii confesionale, în părțile ungurene numai ici colea, în cele transilvănene însă, durere, în masă. În aceste școale se făuresc conjurațiuni condamnabile și viclesuguri contra statului. Sînt, durere, școale, în cari în locul iubirii de patrie se predică ura, și se varsă în inima accesibilă a tinerimei veninul separatismului în mod măestrit. Aici se fac încercări, a desbina mii de tineri dela scumpa lor mamă comună, dela sinul patriei, și a'i trage în castrele inamicilor patriei.

Alumnii acestor cuiburi de vipere încăldite la peptul nostru sînt perduți nu numai pentru patrie, devenind periculoși la ocazii binevenite, ci sînt mai mult perduți pentru ei înșiși, căci sînt scoși afară din cercul lor natural de viață și formați de oameni nemulțumiți și îndărătnici, cari nu află în patria aceasta loc pentru sine și mulțămire pentru dorințele și ambițiunile lor. Aceștia caută afară de patria aceasta condițiunile fericirii lor considerând dărăburirea patriei acesteia drept țintă a fantasiei lor imaginare.

Acești desuchiați, cari gravitează în afară, nu sînt atât de periculoși pentru noi, căci am fost aceia, cari am apărut patria 1000 de ani și i-am învins chiar și când au sărit în apărarea lor două puterice împărății, provădându-i cu arme: i vom învinge noi și acum. Sînt însă periculoși mai înainte de toate, pentru că în urma sistemului de creștere inamic statului mulți bărbați bravi sînt eschiși dela posibilitatea de a se feri pe teren public și privat. Este însă datorința statului să ia măsuri contra institutelor ce cresc indiviți atât de perversi, nu numai pentru asigurarea sa proprie, ci chiar spre a salva spiritele crescute în asemenea direcțiune, căci „Schulvereinistii“ „panslaviștii“ și „dacoromaniștii“ sînt deopotrivă periculoși pentru patrie și libertatea publică, ei sînt avangarda domniei cazacilor.

Aducînd guvernul lege pentru regularea sau dacă e de lipsă pentru închiderea școalelor medii cu direcție așa de periculoasă, o voi primi și eu și o vor primi și alții, nu vom permite însă ca pentru păcatele și prostia unei minorități disparente să se oprime toate școalele noastre medii, căci am dat prin aceasta în mâinile guvernului și institutelor, cari au fost asilul libertății patriei și a civilizațiunii și preste tot a existenței noastre naționale în trecut și sînt încă și astăzi.

Acolo, unde spiritul rău s'a încuibat, guvernul caute a'l nimici și a'l persecuta fără milă. Caută guvernul a desrădăcina fără cruțare și fără milă buruiana, care țintese a înăduși sămănătura libertății. Spre scopul acesta după părerea mea, nu e de lipsă o dispozițiune nouă de lege. Pentru înfrînarea unei astfel de conjurațiuni inimice statului e de ajuns codicele polițian și penal. Dacă află guvernul de lipsă o altă măsură extraordinară, mă voi alătura cu plăcere la votul lui, pentru ca să se pericliteze însă pentru 6—8 cel mult pentru 12 școale medii inimice națiunii întreg învățămîntul și pentru ca cele 169 medii dimpreună cu institutelor renitente să se îmbrace în cămașa de forță a volniciei polițiene

aceasta nu o pot accepta ci trebuie să o resping în mod energic ca pe o tendință periculoasă reacționară. (Aprobare în stînga extremă.) Eu afu onorată, casă că măsurile de controlă a acestui proiect poartă drept timbru nisuița spre centralizare și spre amestec în toate afacerile. Întrebuințeze guvernul amestecul acesta strict politic față de renitenți și față de aceia, cari conspirează între păreții școalei contra unității și libertății patriei, să nu se mestece însă în afacerile interne a școalelor pătrunse de spirit patriotic înființate din jerfele societății maghiare și a confesiunilor maghiare, și a căror direcțiune e în toată privința sacro-sanctă. Supraveghierea și controlă intenționată de proiect afară de aceea n'ar ave alt rezultat decât zădărnicierea institutelor noastre patriotice, pe când comisarii investiți cu prea mare putere și cu dreptul de „veto“, precum și directorii districtuali totuși n'ar pute împedeca operațiunile clandestine ale institutelor spriginite de „Schulverein.“

Guvernul posedă deja în inspectorii săi de școale deveniți deja de risul tuturor atari organe investite de legea școlară cu putere de ajuns, spre a pute împedeca torente inimice statului, spre a pute delătura manuale, charte și învățatori periculoși statului și a închide școalele. Legea de instrucțiune oferă guvernului posibilitatea, a înființa în locul școalelor cu direcțiune inimică statului, cari nu corespund recerințelor legale, școale de stat. Dl ministru de instrucțiune privește la „dolce far niente“ a inspectorilor cu linise sufletească. Aceștia pot evita de pe partea lui ani întregi școalele și sînt simplu reținuți a umple rubricile cu date false. Numai diarele ne mai spun, că în școalele populare se folosesc cărți periculoase statului și figurează charte, cari anectează la alte țeri unele părți ale patriei noastre, inspectorii nostri de bun născuți, n'au timp a se ocupa cu astfel de bagateluri.

Putem prevedea că comisarii și directorii districtuali provăduți în proiect nu sînt alta decât inspectorii de școale populare în ediție nouă: se va da earăși teren liber rubricării pipărate, se va face o nouă rangiare pentru cinstiții inspectorii de școale rezultatul controlă va fi însă foarte neînsemnat. Sînt convins că domnul ministru de culte ar ajunge mai ușor la scop, dacă în locul intenționaților comisari, și al inspectorilor districtuali și a inspectorilor de școale, cari până acuma sînt de prisos, conform propunerii amicului meu Br. Pronay cu enormele sume de bani ce se spesează, ar înființa școale medii de stat.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare 28).

Cristiano fu aprobat din toate părțile și numit cu șgomot om gentil. Toți se grăbiră al reține, și a'l face să bea bere cugetînd că el nu va rezista; Cristiano însă era sobru, precum sînt în deobște locuitorii țerilor calde. El vedea noaptea înaintînd și ținî de prudent a face sfârșit comediei jucate până aci cu atât succes. El le strinse mâinile, le duse adio, și promise a reveni la oara dejunului, bine hotărît a nu veni, și fără a aștepta vr'o întrebare asupra părții castelului, unde își alesese domiciliul, el își îndreptă, sprinten și misterios, pașii către calea peste ghița lacului.

Intr'adins el uită pe Loki și sania doctorului în drepturi în castelul nou.

Îi era teamă a fi audiat și observat. El merse de alungul rîului până ce era destul de departe, ca să nu fie vădut din ferestrele castelului și sosi la poarta dela Stollborg, care o aflase deschisă, precum o lasase, căci nimenea, Ulfilas mai puțin ca ori și cine, nu cutezase a o închide.

El merse cu precauție, căci după palida lumină a lunii, venise fugitivă, dară lucitoarea claritate a unei aurore boreale minunate, dăc minunate încât privește țeara, unde ea se arată căci sub latitudinea nordică a mării baltice aurora boreală era foarte ordinară; dară ea strălucea bine și în regiunile polare, căci ea lumina toate obiectele din regiunea lacului înghețat. Zăpada, colorată prin reflectele schimbătoare, părea roșie și albastră în colori așa fantastice, încât Cristiano rămase, înainte de a intra în sala ursoaicei, vr'o câteva momente la poartă, neputîndu-se despărți de acest spectacol extraordinar, deși era frig și pustiu împregiurul său.

Era deja oarele opt de dimineată, precând dl Goeffle se deșteptă. El, pe semne, nu dormise așa bine ca de obicei, căci el era datat a se scula des de dimineată și acuma se scandaliză de sine însuși, surprindîndu-se așa tîrziu în pat. Adevărat că el a așteptat să-l scoale micul Niels: Niels însă durmea ca dus, și dl Goeffle se hotărî, după încercări zadarnice a-l scula, să-l lase să horcăe după plac. Voia bună dispărî din fața doctorului în drepturi și făcî loc unei desperări complete, vîdînd la ce are să se aștepte din partea camerierului său. El își făcî cu resignație însuși foc, și, fiind om cu rënduială, își rase barba la lucoarea unei luminări ce părea că adoarme în picioare, și își peptenă peruca așa acurat și minunat, ca și când ar fi avut toate comoditățile obicnute. În sfârșit, fiindu-i toaleta de dimineată intr'atât terminată, încât, la cas de lipsă, avea să și

îmbrace numai surtucul, el își întoarse ciasornicul, privind la cer, după crepătura zilei, își luă halatul și deschise ușile amîndouă, ca să pregătească în salonul său (odaia ursoaicei) toate cele de lipsă spre a lucra bine și în linise, până la oara dejunului.

Însă, precând el se apropia, de sobă, ținînd mîna înaintea luminării flăcărînde, el tresări la vederea unei figuri omenesci, ce zăcea înaintea sobei, cu trupul cufundat în fotoliul cel mare, cu capul răzimat de spatele fotoliului, și cu picioarele în gaura cea mare de căldură, ce se deschidea imediat peste căminul sobei stinse, însă încă ceva caldă.

— Bre! Ce dormitor frumos! Ce față minunată! Își duse avocatul, stînd pe loc și privind la pacînicul și adîncul somn a lui Cristiano; va fi un băiat de familie, care a venit, ca și mine, să caute în vechiul castel un refugiu, de șgomotele îndesatului castel nou. Ei bine, eu am cređut, am sperat cel puțin, a fi singur în locul acesta blăstîmat; însă nu este cu puțință, trebuie să mă mîngăiu cu un soț. Din norocire acesta are o fisonomie amabilă.

Bietul tîner a fost foarte discret, de oare ce, el n'a făcut nici cel mai mic șgomot, nici cea mai mică încercare a afla pat mai bun, decît fotoliul acesta, în care zace să și frîngă oasele!

Dl Goeffle atinse ușor brațul lui Cristiano; acesta făcî mișcarea, ca și când s'ar apăra de muște, însă nu se deșteptă.

(Va urma).

Nu prin organe nouă, ci prin scoale bine conduse vom pute vindeca răul (Aplause în stânga extremă).

Cu privire la dispozițiile agrăvatoare din proiect amintesc mai înainte de toate ultima alineă din §. 8, care în scoalele susținute de municipii comune, corporațiuni și privați permite numai folosirea manualelor introduse în scoalele de stat și aprobate de ministru. Aceasta nu este alta, decât reclamă oficială pentru unele cărți de multe ori foarte rele, scrise de protegiați.

Restricțiune superfluă cuprinde și §. 17, în urma căruia în o clasă fără concesiune ministerială nu pot fi mai mulți de 50 elevi. Asemenea dispoziții pot fi cu scop față cu scoalele statului susținute superfluu cu mult lucu, nu însă și pentru cele confesionale, căci ele ar produce greutate fără sfârșit. (Adevăr din stânga extremă).

Dispozițiile §-ului 32 sînt scandaloase și pentru existența scoalelor protestante și confessionale, căci scim cu toții că chiar și la cele mai bine situate institute confessionale protestante în clasele inferioare nu sînt aplicați profesori ordinari, ci elevii cei mai buni din clasele superioare. Dacă aceste institute vor fi silite să aplice preșcisele acestui §. cu privire la profesori ordinari și să se propună numai în oarele preșcise, cele mai multe dintre scoalele protestante medii vor înceta de a corespunde chemării lor. (Așa este în stânga extremă.)

Și dispozițiunile celor două alinii din urmă a acestui paragraf, cari nu eartă profesorului primirea unui oficiu împreună cu remunerațiune și cari pretind, ca chiar și un *oficium mobile* să poată primi profesorul numai în urma încuviințării ministeriale, îngreunează instrucțiunea. De unde vine de odată acest puritanism, această unilateralitate? acum, când după cum se scie, chiar acest guvern a inaugurat cumularea oficiilor, acum, când, după cum se scie, în casa aceasta șed în număr mare deputați de ai partidei guvernamentale, cari ocupă oficii laterale dotate cu venite mari. Ar fi oare în dauna învățământului, dacă primesc profesorii confesionali rîndotați p. e. la institute de credit, la casse de păstrare vre-un oficiu împreună cu remunerațiune, a cărui agende nu colidează cu oarele de prelegere? (Așa e! în stânga extremă.)

§. 37. dă ministrului deplină omnipotență asupra bieților profesori. Ministrul are drept a suspenda pe profesorul, care se află în cercetare disciplinară; în cazul unei crime ordonă suspendarea. Aceasta e o armă cu două ascuțiri foarte periculoasă, de oare ce se scie, că în codicele penal nou se califică multe cazuri de crimă, cari s'ar pute califică după împregiurari de fapte patriotice. Dar nici nu e de lipsă să se tracteze despre o faptă de ale codicelui penal, căci ministrului îi stă în voie a ordona cercetare disciplinară și a dispune din oficiu suspendare din o simplă abateră sau chiar și numai din aparența unei abateri. Ministrului i s'a dat prin aceasta o armă de a pute exercita asupra convingerei politice a profesorilor, presiune și de a degrada întreg corpul profesoral din Ungaria la purtători de șlep ai politicei guvernului, cu atât mai vîrtos, căci ministrul însuși stătoresce modalitatea, cum se se execută cercetarea disciplinară.

Și mai drastic e §. 40, care eschide pe profesorul amovat din post pe baza cercetării disciplinare dela aplicarea la un alt institut. Aceasta e o adevărată crușime. Chiar și tîlhariului i se dă ocaziune spre îndreptare și spre ușurarea sorții sale, bietului profesor i se închide ușa milei pentru totdeauna. Strictețea aceasta escedentă e cu atât mai uimitoare, cu cât proiectul aplică prerogative extraordinare scoalelor medii susținute de ordinele preoțesci atât în privința denumirii, cât și a supravegherei și a pedepsirei. Apoi chiar institutele acestea ar cere o supraveghere mai strictă atât în privința calificațiunii și a ținutei, cât și a spiritului, a direcțiunii și valorii învățământului, care adesea stă în contradicere cu recerînțele spiritului timpului.

§ 47. îngreunează scoalele confessionale cu lucru colosal, care s'ar pute îndeplini numai, dacă s'ar institui un oficiu separat pentru fie-care scoală medie, care se stea necontentit la dispozițiunea domnului ministru.

§ 52. lasă direct la volnicia ministrului darea sau luarea dreptului de publicitate, § 53 și cei următori concesiunea înființării nouelor institute. Este în puterea ministrului prin urmare de a împedea ori unde înființarea de institute nouă și de a nimici prin detragerea dreptului de publicitate institute existente, dacă p. e. acestea ar face concurență unei scoale înființate și protegiate de ministru.

Acestea-mi sînt obiecțiunile cele mai de căpetenie față cu proiectul de lege. În urma acestor obiecțiuni nu pot primi proiectul nici în general ca basă a dezbaterii speciale, căci obiecțiunile sînt de o natură prea esențială și nu pot aștepta in-

dreptarea proiectului dela dezbateră specială. Declar însă tot de odată, că nu stau nici într'o solidaritate cu anumite petițiuni și cu vorbirile ținute aici, cari atacă proiectul sub cuvînt de libertate religioasă și a libertății învățământului, căci vorbirile acestea folosesc titlul acesta splendid numai de manta spre a-și acoperi tendențele egoistice, nepatriotice și ostile. (Aprobare în stânga extremă.)

Declin cu toată tăria dela mine, că ași pluti barem și numai timp scurt în naia acestor nisuițe, de aceea trebuie să-mi espun vederile mele față cu aceste nisuițe. Mă voi ocupa mai înainte cu petițiunea bisericeii luterane din Transilvania.

Nu pricep, cum de consistoriul acestei bisericeii se numește consistoriul țerei, afară ca doară numirea aceasta e sinonimă cu numirea „scandalul țerei“. Scandal a comis consistoriul înaintînd petițiunea aceasta în limba gemănă și maghiară și cui? parlamentului ungar, dela care primesc superintendentele și secretariul ambii subscriși în petițiune sume enorme pe an. Sumele acestea dimpreună cu venitele preoțimeii săsesci se trag din desdăunarea deceniilor, cari ar ocupa după dreptate statului maghiar. Desdăunările acestea le-au primit sasii în dar marinos dela același parlament, pe care-l insultă acum într'un mod atât de cinic cu petițiunea lor scrisă în limba germană. Domni aceștia ar trebui să înainteze de probă dieței prusiene o petițiune scrisă în limba franceză sau polonă! Cum li s'ar mai arăta ușa!

Departa dela mine se invinuesc din motivul acesta pe întreg poporul săsesci din părțile transilvane, căci numai agitatorii, cari se țin de „Schulverein“ fac atîta șgomot, și apoi numărul acestor se reduce la câți-va indiviți, cărora le umblă aici gura de șerpe.

Capul, ce conține ghimpele veninos, e aici, numai coada cea nevinovată ajunge până în Transilvania. Învățaturile acestea nu au prins rădăcină în poporul treaz și circumspect, care scie a se acomoda împregiurărilor. Poporul acesta a mers mîna în mîna pe aceeași cale în politică și în civilizațiune în trecut cu maghiarii, și o ar face și acum, dacă nu s'ar nizu câți-va doctori marinosi a turbura simțul de comunitate și de armonie, care pentru sasi e o cestiune de viață. Massa cea mare a sasilor din Transilvania scie bine, că numărul lor e mic și că sînt risipiți între elemente în toată privința ostile astfel, în cât chiar și acolo unde-s mai deși, sînt în minoritate.

Deputați sasi în deosebi dep. Wolff, ne au aruncat, că numărul nostru ar fi mic, dar ea'n să vedem puțin statistica sasilor! (Să aușim!)

În 12 comitate ale părților transilvane locuiesc sasi; numărul acestora după datele numărării ultime stă în următorul raport cu numărul populațiunii întregi locale:

Numele comitatului.	Populațiunea în- treagă	Germâni	După percente.
Comitatul Albei infer.	178,822	6,972	4
„ Bistrița-Năsăud	150,017	23,113	24 ¹ / ₈ „
„ Brașovului	83,929	26,579	30 ⁷ / ₈ „
„ Făgărașului	84,571	3,850	4 ¹ / ₂ „
„ Huniadoarei	248,464	6,968	2 ³ / ₄ „
„ Târnavei mici	92,214	16,978	18 ¹ / ₄ „
„ Clujului (Colos)	196,307	7,667	4 „
„ Mureș-Turda	158,999	6,274	4 „
„ Târnavei-mari	132,451	57,398	43 ¹ / ₄ „
„ Sibiului	141,627	46,723	28 ⁷ / ₈ „
„ Solnoc-Dobăca	193,677	4,604	2 ¹ / ₈ „
„ Odorheului	105,520	2,322	2 ¹ / ₁₆ „
La olaltă .	1.711,598	203,448	11 ⁹ / ₁₀ perc.

E de observat, că datele acestea în parte mare sînt compuse de autorități săsesci, cari au favorizat naționalitatea lor pretutindenea. Ele au numărat p. e. și pe cei 10,000 germâni catolici, cari nu vor a fi cu nici un preț sasi, apoi au mai numărat și pe cei 30,000 maghiari luterani. Subtragînd aceste 40,000 suma totală a sasilor din Transilvania face numai 163,000, astfel mai puțin decît e populațiunea unui comitat de mijloc. Pentru mîna aceasta de oameni se face o larmă, ca și când s'ar tracta despre un popor de milioane, pe când el abia face 8% a populațiunii întregi din Transilvania. Despre astfel de lucruri dice francezul: *Trop grand bruit pour une omelette*. (Ilaritate viuă) un omelet, ce poate pune pupăza pe colacul prezentat de Albert Kovács. (Ilaritate și aplause în stânga extremă).

E obrăznicie dela sasi a afirma despre maghiari, că ei ar fi în număr mic, cu atât mai vîrtos, căci numărul acestora asemănat cu cele 8% a sasilor e colosal și anumit 45% din populațiunea întregă.

E obrăznicie, dice dela sasi, de oare ce ei ar trebui să scie, că maghiarismul din Transilvania din ce motiv a scăzut. El s'a contopit sub pumnalul omoritor al Turcilor pentru de a pute apăra pe sasii scutiți dela serviciul militar.

Carol Wolff: (il conturbă.) Aceasta nu e adevărat. Baron Blasiu Orban: Sasii aveau îndatorirea

a da 5000 soldați maghiari. Pe când ne vîrtos noi sîngele în luptă pentru eliberarea lumii și pentru salvarea civilizațiunii din Europa, sasii ședeau în pace în cetățile lor întărite, se îmbogățeau și se înmulțeau. Ei nu trebuie să uite că pe când îi scuteam noi cu trupurile noastre sîngerate, ei stau pururea începînd dela mongoli și până la ruși, sub același acoperiș cu inimizii esteri și făceau cauză comună cu ei.

Carol Wolff: Nici aceasta nu e adevărat!

Baron Blasiu Orban: Ai pute învăța din Feszler (Istoria Ungariei II pag. 518) că Aristald, primarul cetății Rodna, a servit cu 600 călăreți de căleuz armatei conducătorului mongol Kadau care prăda țeara dela un capăt până la celalalt. Sasii o ar pute scii din istoria ce au făcut mitocanii lui Basta și Caraffa, cari au ruinat maghiarismul transilvănean și că cetățile lor au servit Labanților drept asil sub decursul luptelor lui Rakoczi, și cumcă ei au chemat în anul 1848/49 pe Ruși în feară și i'au introdus.

Recunosc că pentru toate calumniile acestea trebuie să se invinuescă inteligența, care conduce pe poporul săsesci, și nu poporul acesta bun la inimă. Strămoșii sasilor au fost pătrunși de alte simțăminte, ei sciau să stimeze armonia frățească cu maghiarii și se arătau mulțămitori pentru cele ce le au primit dela maghiari: pentru pămîntul, pentru scutul oferit etc. Ei nu se adresau la streinătate micșorînd pe binetăcători, insultându-i în mod necredincios, și fără motiv.

V'ați pute convinge despre aceasta, dacă ați studia mai bine caracterul și trecutul națiunii D-voastră, dacă ați arunca o privire în actele prăvoase însemnate din arhivele d-voastră. Din acestea ați afla, că strămoșii D-voastră circumspecti au învățat în periodul principilor naționali, fără nici o dispozițiune legală și fără nici o silă limba statului și se folosiau de ea pe toate terenle vieței publice preste tot, atât în comerțul cu curtea princiară, cât și cu națiunile sorori, tot asemenea pe terenul administrațiunii lor și chiar a vieței lor bisericesci, si încă într'un grad așa, încât sasii de pe timpul lui Gabriel Bethlen și a lui Rakoczi, ba până pe timpul lui Apafi se folosiau exclusiv numai de limba maghiară (??)

Sasii țineau strâns la limba maghiară, așa, că în periodul de tristă amintire, pe când însă și-a perdut Transilvania independența și domnia un guvern plecat curții vieneze, acesta se vedu necesitat a folosi drept limbă de stat limba maghiară (?), atât era de maghiară pe atuncea Transilvania în toate elementele sale. Șoptirilor vieneze se datoresce introducerea ulterioară a limbei latine ca limbă de stat. Atunci se întemplă scena uimitoare, că chiar autoritățile săsesci au fost cele dintâi, cari au remonstrat mai energic în favorul limbei maghiare, din motiv că cunosc limba maghiară eredită dela străbuni, precând limba latină o cunosc numai puțin. Ei se rugară a le fi permis și de aci înainte de aș conduce trebile lor în limba maghiară chiar și în perioda latinisătoare a Mariei Theresiei, ba chiar și pe timpul lui Iosif și Francisc, au pregătit comisiunile, cari îndeplineau afacerile averei naționale săsesci defraudate sub președința lui Halmaghi, Nicolau Korn, Anton Haller și Stefan Gyürky, protocoalele lor de pertractare mai preste tot în limba maghiară și tocmai din considerare cătră autoritățile săsesci.

Sasii au ocaziune a vedea pe altarul bisericeii lor celei mari din Brașov chipul bărbatului lor celui mai mare alui Honterus, în costum sîrbătoresc maghiar. Ei se pot convinge din inscripțiunile monumentelor de acolo, că primarii lor vechi, senatorii și învățătorii lor se foloseau de portul maghiar; te e mai mult, portul de Dumineca al rusticilor sasi e și aș cel maghiar.

Dacă chiar și sasii cei vechi au fost atât de omenoși, prudența ar cere ca cei de astăzi să fie accesibili într'o măsură cu mult mai mare.

În timpurile vechi, pe când conform privilegiilor lor toate drepturile, toate oficiile și toate emolumentele erau monopolul lor exclusiv și românii și maghiarii erau eschiși dela ori-ce influință, a fost ușor a susține dominațiunea rasei și a supremație anumit prin protecțiunea maghiară, care li apăra pe sasi și prin armele maghiare. Acum s'au schimbat referințele. Marele principiu de egală îndreptățire a nimicit toate privilegiile și cele săsesci aș sînt primiți în fortăreața constituțiunii chiar și aceia, cari erau neîndreptățiti „parias“ ai sasilor. Aceștia pretind acum dela sasi drepturile ce le compet și sasii deși în minoritate, ce dispăre, țin morțiși la vechia lor poziție exclusivistică. Apăsarea de secolii a înaintat fructul urei. Asupra siguranței săsesci și aș veghiază încă armele statului maghiar; dacă statul și-ar retrage armele acestea numai timp scurt și-ar resbuna cumplit Spartacus eliberat din lanțuri asupra tiranilor săi.

Sasii ar face bine să învețe din trecut a nu face din apărătorii lor de odinioară, cari singuri sînt în stare a respinge ași și în viitoriu torentul urei și al resbunării, nesce privitori neutrali și indiferenți. Între valuri nu e consult a surpa vadurile în orbie.

Pentru mine e străin lucru a vedea, că sasii privesc Ungaria numai de „țeara lor maternă“, „patria“ lor a fost în trecut „Austria“ ear ași este „Germania“, (Aplause și Ilaritate în stînga estremă.) Mai străin și caracteristic e, că austriacii din „patrie“ colonizați între sasi nu se împretinesc cu sasii, ci se aliază pretutindenea cu maghiarii și românii apăsăți și eschiși de sasi dela toate oficiile și dela alte favoruri, spre a nimici dominațiunea nedreaptă a sasilor din minoritate. Așa am cetit s. e. publicațiunea celor 4000 de germăni din Brașov (Să audim!), în care condamnă demonstrațiunile agitatorilor săsesci și nemulțămirea lor față cu națiunea maghiară marinimoasă, dela care au primit libertatea și spriginul. Aceștia au declinat dela ei solidaritatea cu o atare nemulțămire ne mai audită și au declarat, că țin cu maghiarii, cari i-au primit în mod ospital dându-le și drepturi constituționale.

Pe când germanii cei de acasă întorc spatele intrigelor agitatorilor săsesci, în casele de pe sate se vaietă tocmai nesasii mai mult, că drepturile naționalității săsesci ar fi jignite și se plîng, că i s'a limitat privilegiile contrare principiului de egală îndreptățire. Dl dep. Zay își trage originea din Sepus. Ar pute învăța dela compatrioții săi cum trebuie iubită patria aceasta, care a încărcat pe sasi cu binefaceri. (Aplause vii în stînga estremă.)

Dl dep. Steinacker e născut în Debrețin. Bravul său tată chiar și în străinătate a ramas necurmat maghiar, numai fiul lui a devenit acasă sas!

Despre naționalitatea dep. Wolff circulează diferite versiuni. (Ilaritate.) Unii îl țin de origine prusiană, alții îl declară de armean. Sînt oameni, cari au cunoscut pe bravul său tată, care se numia, Dr. Farkas. În cazul din urmă n'are ai fi rușine de originea armenească, căci armenii au fost în totdeauna buni patrioți și n'au pretins nici când „*Extrawursturi*“ pentru spinatul lor. (Ilaritate.) Fie prusian sau armean, atât stă, că nu-i sas.

Cred că știu și motivul pentru care este el și consoții lui sas atât de încarnat: numai cu chipul acesta a ajuns așa ușor la mandatul de deputat. (Aprobări în stînga estremă.)

S'a plîns domnul Wolff că tratatul comercial încheiat cu România a nimicit industria lor, că i omoară dările cele mari, a uitat însă că toate acestea s'aplică și la populația maghiară și română din Transilvania și nu numai la sasi. Toți gem deopotrivă sub reaua administrație și nimicitoriu sistem al guvernului. (Așa este! din stînga estremă.) Ne mai spune că mulți sasi se duc în România, unde și fac fabrici și le merge bine cu industria.

Voiu face dnului deputat un ofert. Dacă Domnia Sa ridică până la ceriu starea de lucruri în România, facă propagandă în normativul Dsale diariu, cel atât de lătit, ca sasii să schimbe cu ciangăii, cari emigrează în continuu din România, căci acestora le zace mult la inimă această țeară, ca și sasilor România. (Aprobări în stînga estremă.)

Sau dacă nu merge cu schimbul să dăm orașele sasilor laudatului vecin în arîndă. (Ilaritate.)

Nu primesc proiectul în starea lui actuală, ci să se redea ministrului spre a-l întregi conform votului minorității; mă alătur la propunerea Br. Prónay*).

Paul Hoffmann: Nu vorbesc despre modul, (să audim!) cum a fost primit proiectul dela ordinea zilei în casa aceasta și cred că stadiul înaintat al discuțiunii va împintena a constata rezultatele, ce se pot deduce din primire.

Considerând primirea ce o avu proiectul în urma vorbirilor ținute, primim impresiunea, că a probarea și desaprobarea proiectului stau în valoare disproporțională cu cuprinsul acestui proiect și cu rezultatele lui. Proiectul e făcut cu scop de a afla spriginul cel mai mare al vorbitorilor, factorilor și intereselor recunoscute preste măsură în proiect.

Și ce vedem, onorată casă? Între cele 3 interese mari dintre interesele îndreptățite, pe cari proiectul caută ale mulțămii, pricep în linia primă interesul cultural, în linia a doaua interesul confesional. Judecând acum asupra împregiurării, cari ar fi interesele principale, cred că nu se va afla nimenea, care să contesteze importanța cea mai mare a intereselor confesionale.

Resignațiunea cea mai mare o esercitează aceia, cari din punctul de vedere al priceperii lor, al direcțiunii și al scopului lor cultural preferă interesele lor culturale, și cu toate acestea, ce vedem? Acei d. deputați, cari au vorbit până acum pentru proiect, țin fără excepțiune preferirea intereselor

culturale de necesară, cu toate că acestea în proiectul de față sînt mai puțin validitate. Opozițiunea purcede din partea aceea, a cărei interese în proiectul acesta sau validitat mai mult. Starea adevărată a referintelor ar trebui să arete tocmai contrariul. Proiectul acesta ar trebui spriginat din partea confesiunilor și din partea acelorora, cari au vorbit întru spriginirea intereselor confesionale și ar trebui să fie atacat din partea acelorora, cari spriginesc interesele culturale. S'au schimbat rolele. Ași vorbesc pentru aceia, cari ar trebui să vorbească pro et vice-versa.

Legislațiunea nu poate face tabula rasa, ci este silită a conlucra cu factorii, cari au condus până acuma învățămîntul în scoalele medie din Ungaria. Scim că ori ce început, ori ce pas prim desleagă în modestă măsură problema, noi am făcut începutul, și vedem și oare care progres. Interesul culturale se pune în mâinile puterii statului, și aceasta este progres, care asupra celor, care combat proiectul va face impresia, că proiectul, și va aduce roadele sale, și ne va îmbărbăta să înaintăm în direcția apucată, și să mai completăm, ceea ce lipsese încă până acuma. (Aplause.)

Onorată casă! Cred că toți, câți au vorbit contra proiectului, au scăpat din vedere un lucru, la care trebuia să reflecteze, când-și pun întrebarea că să se respingă proiectul ori ba. Cred că este de lipsă ca afacerea învățămîntului mediu se fie regulat prin legislativă, despre aceasta nu să îndoesce nime, și ni-o probează experiența de 10 ani, făcută de acest proiect până a ajunge în parlament.

Nu este om în acest parlament, care ar fi îndestulit cu rezultatul învățămîntului din scoalele medii, nime care, să nu simță necesitatea ridicării acestuia din partea statului. Dacă stă aceasta, — ceea ce nu se poate trage la îndoială — toate argumentele aduse contra proiectului pot duce cel mult la unele modificări, nu însă la totala respingere.

Un singur argument vîd în votul minorității apărut de colega Otto Hermann. Dați-mi voie să trec la acest argument. (Să audim!)

Conced și eu că motivul adus de domnul Otto Hermann și cons. este îndreptățit la respingerea proiectului în general. Căci domnul Otto Herman ține de adevăr neîndoelnic că învățămîntul în scoalele medii să fie unitariu. Domnia Sa dîce în motivarea votului minorității că numai orbia sau nesciința mai poate susține cele două direcțiuni, și că ambele trebuiesc unificate.

Dacă ar sta aceasta, proiectul ar fi se cadă, că el prevede dualismul. Să mă ierte domnul deputat că-l provoc la esplicări.

Crede dînsul că afirmările sale sînt adevăr neîndoelnic, și că ele nu mai suferă nici o îndoială? Eu cred că vorbirile din acest parlament l'au putut convinge că în privința aceasta părerile sînt foarte diferite. Ele sînt diferite nu numai în parlament dar chiar și în patrie.

Domnul deputat dîce, ca să delăturăm bifurcațiunea cel puțin de probă și să introducem unificarea în scoalele medii neașteptând exemplul altor țări, să facem înșine acest experiment. Întreb pre domnul deputat ar fi cu scop, ca statul să facă acest experiment în puținele scoale, de cari dispune el?

Spre a pute face un asemenea experiment se recere un puternic ministru de culte, care să țină toată instrucția în mîna sa și se nu fie împedecat la tot pasul de confesiuni. S'a gândit domnul deputat, că ce ar dîce confesiunile, dacă legislativa ar decreta scoalele medii de unitarie? Ce resens a produs acest proiect, care numai încâtva schimbă starea actuală a învățămîntului?

Ce ar dîce confesiunile, dacă li s'ar impune de cătră legislațiune să și schimbe institutele, în cari și cresc mai cu samă pe fiitorii lor preoți după scopurile realiste. Ce ar dîce de aceasta, ce opoziție ar face atunci?

Mai respinge domnul deputat proiectul și din motivul, că el vatămă autonomia confesională. Să mă iertați că vă spun, eu în viața parlamentară nu afu exemplu despre o combatere de sine mai colosală. În asemenea împregiurări fie-mi permis a crede că majoritatea nu va fi de părerea minorității. Acum trec la părerile, cari nu resping proiectul, ci pretind numai modificări. Și aici constat, că opoziție mai mare se face din partea confesiunilor, a căror autonomie este mai mult respectată, precând confesiunile, a căror scoale sînt în mîna statului spriginesc proiectul. Biserica catolică nu face opoziție acestui proiect, din contră-l spriginesc, deși scoalele catolice sînt atinse prin proiect ca și cele ale altor confesiuni. (Strigări din dreapta: așa este! O voce din stînga estremă: Pentru ce nu face?)

Și protestanții declară că nu pot primi proiectul, deși autonomia lor o recunoaște proiectul în măsură așa de mare. Ași fi dorit mult să nu se în-

tîmple aceasta, căci ea poate provoca resensul confesiunilor de alte păreri. (O voce din stînga estremă: Poftim numai!) Față cu o asemenea politică, numai pot ține punctul meu de mîncare, ce m'a condus în toată viața și acesta este, că eu ridic mai sus interesele statului decît cele ale confesiunilor. În fata acestei politici punem mai mare pond pe cultură decît pe interesele confesionale, și va trebui să combatem confesiunile.

Thály Kalmán: Primim mînușă.

Paul Hoffmann. Dacă credeti că e în interesul Dvoastră, fie.

Revista politică.

Sibiu, în 28 Martie.

Desbaterea specială asupra proiectului de lege pentru instrucțiunea secundară vine să ne întărească în convingerea, că tendența a autorilor proiectului este, ca guvernul unguresc să aibă mijlocul a mîna prin care de o parte să respîndească maghiarisarea ear de alta, ca cu același mijloc se poată funcționa ca poliție față cu scoalele nemaghiare.

Limba maghiară, și ca gramatică și ca literatură maghiară cu istoria acestei din urmă, prin proiect se îndeasă în toate scoalele secundare susținute din mijloacele private ale confesiunilor de naționalitate nemaghiară și pentru ca prisosul să nu lipsească, în unele clase instrucțiunea în obiectele amintite trebuie să fie nu în limba institutului, ci în limba maghiară. În institutele susținute de stat, după premise unguresci, nici pomană nu poate fi de altă limbă, chiar și dacă institutele sînt, bună oară ca gimnaziul de stat din Sibiu, în mijlocul unei populațiuni nemaghiare.

Aceasta cât pentru maghiarisare.

Cu privighiarea polițiană merge proiectul așa de departe încât și ca te che și i trebuie cernuți prin ciurul și sîta politică a ministrului. Spiritualii, cari vor crește tinerimea în religiozitatea trebuie aleși pe sprînceană astfel, ca și religiozitatea generațiunilor viitoare să aibă colorit specific maghiar.

Unele ameliorări la §§. 3, 4 și 7, care după cum se vede din raportul stenografic s'au primit la propunerea deputatului Gall și Tamásy sînt atât de neînsemnate, încât ele nu se pot considera decît de nisce fîrîmături aruncate în ochii lumii, care se vor paralisa tot așa de ușor, ba încă și mai ușor decît o lege cardinală, cum este cea de naționalități, votată la 1868.

Dar cu de aceste, deși sînt neplăcute și îndreptate în contra intereselor statului, pe cari șovinismul maghiar ruinându-l cu escesul lor de zel unilateral național, am început a ne deprinde. Pentru ca însă șovinismul să împingă lucrul la pierdere și cei din urmă scantei de răbdare, sub protecțiunea imunității pentru legislatori, insultă o națiune întreagă, carea, dîcă insultatorul Blasiu Orban ce va dîce, e mai mare decît cea maghiară, a folosit Europei și civilizațiunii mai mult decît cea maghiară și are o cultură, carea cel puțin este egală cu cultura maghiară, avînd și avantajul de a fi europeană.

Vom comunica la timpul său acel faimos discurs, prin care de pe tribuna legislațiunii se insultă un popor călcat de vicisitudini, dar care și în starea aceasta a folosit patriei mai mult decît cea clasă de oameni, care crede că fără de dînsa nici soarele nu se poate ține pe cer. Împărțășim de ocamdată numai locul de mai la vale din discursul acestui legislator maghiar.

„Bietul popor valachic (Bl. Orban înțelege pe „cel român), după părerea mea și-a vecuit veacul, și-a cădut floarea fără să fie avut vre-o dată o perioadă strălucită. Bietului popor i lipsesce facultatea de a se desvolta și astăzi nu este nici cu un pas mai înaintat ca pe timpul lui Decebal, înainte cu o mie și jumătate de ani: desvoltarea lui e cu neputință, fiind că i lipsesce fundamentul, limba. „Limba care o vorbește așa numita clasă cultă nu „este limbă, este o *patois* francesco-latină petecită din „aceste două limbi cu *lulu*, din care poporul valach „nu înțelege nici un cuvînt. „alegătorii „români se vînd pe bani și vinars, pentru ca să voteze pentru mameluci de ai partidei guvernului.“

Espectorațiunile insultătoare, și aceasta ne mîngăie foarte mult, mai află resnet numai în capelele unor escentrici ca dep. Bl. Orban. Lumea ne cunoaște și pe noi și șovinismul, după cum trebuie cunoscut. Germania științifică i a întors șovinismului deja dosul. În Italia și în Franca au început a și face loc convingerea despre pustietatea fanfaronadelor șoviniste. Svêrcolirea maghiarizătoare ne va face încă multă stricăciune, împedecându-ne în cultură, nu va trece însă mult și va deveni proverbială.

Dinamitul a devenit un articol politic de firea cea mai periculoasă.

* Tot discursul ne aduce aminte de: *Omnia licent*. . . . Red.

În Rusia mai întâi și acum în Anglia. Deosebirea este că pe când în Rusia dinamitul s'a întrebuințat cu litra, în Anglia cetim că se întrebuințează cu găleata. Agitațiunea în Anglia este în urma unor descoperiri din țările din urmă nedescrribibile.

În Rusia nihilistii, cu cât se apropie timpul încoronării cu atât mai mult se mișcă și ei. O proclamațiune tipărită roșu și încadrată roșu spune tuturor că la încoronare se se ferească de a fi în apropierea țarului.

„Gaz. Transilvaniei“ primesce din Gelau următoarea telegramă:

Alegătorii români din cercul electoral Cehul Silvaniei intrându-se în ziua de 2 Aprilie (21 Martie), în Băsești într'o conferență, în număr foarte mare, au protestat unanim în contra proiectului de lege privitor la scoalele secundare.

Varietăți.

* (Concert.) Duminecă seara s'a executat concertul anunțat de noi. Putem să știm, că dacă dela concertele de până acum am eșit satisfăcuți, cel de Duminecă seara a întrecut toate așteptările noastre. *Ensemblele* cât și *solii* ne au fărmeceat, încât se părea că nu este o reuniune de diletanți înaintea noastră. Conducerea așa dîcînd inspirată a energicului și zelosului dirigent, a dlui G. Dima, contribuie foarte mult ca concertele rees bine. De astădată succesul a fost un întreg solid, în care în zadar ai fi căutat undeva vre-o crepătură, cât un fir de păr macar, dela început până la sfîșit. Verva serei acesteia rămîne însă la toată întemplantarea pe partea celor două puteri câștigate pentru concertul din Cestune, pe partea ddlor N. Popovici din Caransebeș și directorului reuniunii de muzică din loc, Bella. Cel dintăiu s'a distins prin veritabilul său bariton, limpede ca cristalul, voluminos și de o sonoritate metalică, de care dispune cu dexteritatea unui virtuos. Dl Popovici a plăcut foarte în „*Codrul verde numai este*“, în „*Diua bună*“ și în „*Seguidilla*“, compoziții de dl G. Dima, încât a trebuit să repeteze; a fost însă sublim în solii din „*Crăiasa ielelor*“ Al doilea s'a distins prin esacta și virtuoză acompaniare dificilă pe piano în balada svedică, care l'a vedit de un adevărat măestru.

În spațiul cel îngust de care dispunem, amintind cu vie plăcere de prestațiunile doamnelor și domnișoarei: M. Brote, A. Brote, A. Moga și E. bar. Pop, cea dintăiu ca acompaniatoare pe piano și cele din urmă ca soliste precum și de prestațiunile corului; încheem, că publicul român și preste tot cel sibiian ar fi fericit, când ar ave totdeauna astfel de seri de petrecere, cum a fost cea de Duminecă seara.

Publicul a fost foarte numeros.

* (Cavalerism asiatic.) Ca adaus la o notiță de ale noastre adaugem după „Gazeta Transilvaniei“ armătoarele: În noaptea de Duminecă spre Luni nise cavaleri necunoscuți au demonstrat înaintea locuștelor câtorva domnișoare din familii române și săsesci din Sibiu, aruncând la unele și cu pietri în ferești. Se dă cu socoteala, că acest act de cavaleri hotentoti își are sorgintea în următorea caracteristică întemplantare: Iuriștii dela academia de stat din Sibiu, care se compun din Români, Sași și Maghiari voind să aranjeze un bal nu s'au putut înțelege, de oare-ce ascultătorii maghiarii, care sînt în minoritate pretindeau ca să fie ales *à tous prix* de președinte al comitetului un maghiar. Românii și Sașii n'au voit să cedeze acestei pretențiuni nebasate și îngâmfate și despărțindu-se de colegii lor unguri, au arangiat un bal „al iuriștilor Români și Sași.“ Domnișoarele, cărora li s'a făcut demonstrațiuni Duminecă noaptea erau dintre acele, cari au luat parte la acel bal înfrumșetînd cu prezența lor petrecerea tinerilor legiști, români și sași. Halal să le fie celor ce se îndeletnicesc cu un asemenea cavalerism barbar asiatic.

* (Dela Roma se scrie, că episcopia catolică din Bucuresci se va ridica la rangul unei mitropolii, ear' în Craiova și în Galați se vor înființa episcopii. „Ortodoxul“ cere dela ministru de interne ca să comunice publicului negoșiările urmate în această privință, căci și altădată s'a făcut încercarea de a înființa episcopia catolică în România, însă boerii și în genere opiniunea publică s'a împotrivit la una ca aceasta.

* (Statua lui Ovid în Constanța.) Se scrie „Vocei Covurluiului“ din Constanța: În Constanța, ca și în fie-care comună din acest județ, s'a format, prin inițiativa d-lui prefect Opreanu, încă din

anul 1880 un comitet compus din șefii tuturor autorităților locale, în scop de a aduna mijloacele necesare pentru construcțiunea unui local de școală model în acest oraș și pentru a grăbi facerea lui. Acest comitet a adunat prin subscripțiuni suma de 15,000 lei, demisionând însă d. Opreanu în anul 1881 și înlocuindu-se cu d. Ciocărlan, cestiunea scoalei a fost abandonată cu totul, ear banii s'au pus la casa de depuneri. În toamna trecută revenind prefect ear d. Opreanu, a convocat imediat comitetul, căruia i-a prezentat planul localului ce urmează a se face pentru școală, și l'a invitat să avizeze la mijloacele necesare pentru construcțiunea lui, și după propunerea d-sale, comitetul a decis că această operă să se dea societății de construcțiuni pe seama comunei și a județului, și oferind și comitetul 11,000 lei, a autorizat pe d. Opreanu ca să conducă până la finit această lucrare, care va începe chiar în această primăvară. Tot atunci d. Remus Opreanu a propus că în fața școlii să se rădice statua lui Ovid. Această propunere a fost primită cu entuziasm de comitet, care a oferit din partea sa 4,000 lei pentru acest scop, ear restul să se completeze prin subscripțiuni și baluri, pentru care în carnavalul trecut s'a dat un bal cu tombolă, care a produs suma de 1,200 lei.

La 14 ale curente d. Opreanu a convocat din nou comitetul și i a comunicat că a intrat în relațiuni pentru construcțiunea statuei lui Ovid cu d. Fronescu, primul artist român din Roma, care i a și prezentat 2 modele pentru statua lui Ovid și un model „România independentă.“

Unul din modelele reprezintă pe Ovid în starea cea mai desolată, privind de pe țărmul mării, cu mânele încrucișate la pept, cu se depărtează corabia care l'a adus aci; în celălalt model îl prezintă trist și gânditor, cu mâna dreaptă la frunte. Comitetul a admis să se facă ambele statui a lui Ovid și România independentă, și a găsit de cuviință să se execute pentru statua lui Ovid modelul din urmă care reprezintă o figură mai poetică. După aceea s'a delegat d. Remus Opreanu să contracteze cu numitul artist pentru facerea statuelor, cari vor fi predate la finea lui Agust.

Statua lui Ovid va fi de bronz cu pedestalul pe marmură, și va avea o înălțime de 3 1/2 metri; ea va fi pusă în fața școlii. România independentă va fi de marmură și va avea o înălțime de 3 metri; ea va fi așezată în piață.

* (Ghiulele ceresci.) Meteorii, aceste curioase manifestări ale puterilor naturii, au pricinuit poate foarte multe desastre pe mare.

Acum de curînd corabia *Lima* din *Pacific Steam navigation Company*, era cât pe aci să fie distrusă de un meteor, care căzuse foarte aproape de densa.

Alaska, vas din flota Statelor-Unite a scăpat, nu e mult timp, de o primejdie de același fel.

Căpitanul corăbiei, într'un raport adresat departamentului marinei, spune că la 12 Decembrie trecut, puțin după apusul soarelui, se auți deodată un șgomot, care semăna cu pârșitul unei descărcări de mai multe puscii. Această enormă trupă de vînători pare că ar fi fost ascunsă în fundul Zenitului, de unde luase la ochi vasul cu o putere și cu o iuteală de exercițiu înspăimîntător.

Curînd după aceea se vedit la aproape de ce grade din orizont o lumină și se auți o exploziune. Era un meteor, care se spîrgea în bucățele înflăcărâte, care se afundau pe rînd în mare, lăsînd deasupra, în aer, urme de scînteii, limbi de foc, brasde de lumină.

Echipagiul privea înmărmurit de o spaimă amestecată cu admirațiune. După ce apa înghiți bucățile de obuz ceresc, se vedit cea mai frumoasă parte a fenomenului. În locul unde se făcuse exploziunea, rămăsese o urmă albăstrie, de mărimea unui tac imens, care ardea. Această formă ținu vre-o două minute, apoi începî să se prelungească îndreptîndu-se cu unul din căpătăiu în sus, și a șovăi în serpentine din cauza vîntului. Treptat lărgimea îi scădea. Ajunse cu timpul ca linie fină, ca un fir subțire întors la partea superioară în spirală, topit apoi în norii, cari se grămădeau repede, atrași pare, că de curiositatea meteorului cădînd.

Dacă acest foc al cerului ar fi lovit vasul *Alaska*, s'ar fi dus corabia cu echipagiul cu tot, și n'ar fi rămas nimeni care să povestească, în vre un raport, jalnica ei epopeă.

* (Un monstru anincefal.) Eată un monstru ivit în orașul Bărlad, ca productul fatal a unei evreice, care ne prezintă o curiositate unică în felul său.

Acest monstru, care va fi trimis în curînd la muzeul din capitală, prin îngrigirea dlui Dr. I. Antoniu, în interesul sciinței, „Paloda“ spune că are

forma capului ca o calotă terminat prin un canal; forma feței de oaie sau miel; ochii puși: unul pe frunte și altul pe tîmplă; trunchiul deviat în forma semnelui S; mânele și picioarele diforme și prea lungi, față cu trunchiul; limba eșită din gură. Acest monstru, ca de 3 1/2 luni a fost acompaniat cu molă,

* (Horațiu e evreu!) „Directorul unui li-„ceu din Triest a arătat într'o broșură, că poetul „roman Q. Horațiu Flaccu a fost evreu de nascere. „El demonștră cu citații că tatăl lui Horațiu a fost „un evreu erudit din Alexandria, care își „crescuse pe fiul său în credința și înțelepciunea rasei sale. Da aceea filosofia lui Horațiu „e analoagă cu aceea din cărțile înțelepciunii „daice. El îl compară cu poetul Henri Heine în ce „privesce spiritul ce se răsfață în operele sale, și „care reflectă spiritul nației din care a provenit.“ Un șiret dîcea că și numele Flaccus îl dovedesce a fi fost evreu căci îl va fi chemat Flekeles.

Conspectul operațiunilor, Institutului de credit și de economii „Albina“ în luna Martie 1883.

Întrate.		Eșite.	
	fl. cr.		fl. cr.
Numerariu în 28 Februarie	44,207.10	Depuneri	63,506.76
Depuneri	94,921.11	Cambie escomptate	202,859.11
Cambie rescumperate	188,878.65	Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	32,795.30
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi	15,726.53	Interese pentru depuneri	363.91
Interese și proviziuni	17,137.15	Contribuțiune și competențe	32.19
La fondul de pensiuine	77.13	Salarie și spese	1,910.87
Monetă vîndută	28,682.70	Monetă cumpărată	54,792.82
Efecte	17,267.40	Conturi curente	25,959.89
Conturi curente	43,420.04	Diverse	9,622.98
Diverse	7,732.69	Saldo în numerariu cu 28 Februarie 1883	66,206.67
	fl. 458,050.50		fl. 458,050.50

Sibiu în 31 Martie 1883.

Visarion Roman m. p., I. Lissai m. p.,
director executiv. comptab.

Loterie.

Sămbătă 7 Aprilie n. 1883.

Timișoara:	19	2	45	42	3
Viena:	30	1	14	18	41

Bursa de Viena și Pesta.

Din 7 Aprilie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.25	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.20	90.30
Renta ung. de hîrtie	83.20	83.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.—	137.—
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	112.—	112.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	97.75	97.50
Renta de aur austriacă	95.90	97.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	97.80	99.25
Obligațiuni urbariale temeșane	98.25	98.25
Obligațiuni urb. temeș. clausulă sorțire	98.25	97.75
Obligațiuni urbariale transilvane	97.50	98.25
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decimeii de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pămîntului	98.90	97.75
Sorți de stat dela 1860	131.60	131.25
Sorți ungurești cu premii	116.10	116.50
Sorți de regularea Tisei	110.30	110.95
Acțiuni de bancă austro-ung.	834.—	833.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	313.50	314.75
Acțiuni de credit austr.	318.10	318.80
Datorie de stat austriacă în hîrtie	78.45	78.50
Datorie de stat austr. în argint	79.05	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“	100.30	100.30
London (pe polița de trei luni)	119.55	119.55
Galbin	5.64	5.62
Napoleon	9.48	9.47
100 marce nemțesci	58.55	58.50

Ribise (rosinițe, strugurei) cerașie,

roșii, anuale, cu rădăcini, per 10 dărabe 40 cr. per 100 dărabe 3 fl.

Aceeași sortă care costa în Pesta 15 cr. dărabil.

[398] 1-1

Frederic Caspari,
Medias.

Nr. 1500 1883.

[397] 1-3

Publicațiune.

La cerera lui Carol Fejervári în privința comasării generale a hotarului comunei Magherușului-Sienlui s'a fisat di de pertractare ziua dela 15 Maiu 1883 înainte de ameați la 8 oare. Părțile interesate sînt invitate la terminul pus, a se înfățișa la pertractare sau în persoană sau prin plenipotențiații lor, cu acea observare, că absența unei sau altei părți se va considera ca consimțire cu comasarea. Petițiunea pentru concesiunea comasării le stă în voie părțile a o vedea la subscrișul tribunal și la primăria comunei.

Din ședința tribunalului reg. din Dej finută în 31 Martie 1883.